

конкретних соціальних чинників на її формування, розподіл її одиниць за соціофункціональними класами, з'ясування характеристик цих одиниць надало можливість визначити соціофункціональні аспекти формування та розвитку цієї метатерміносистеми. Перспективу подальших досліджень вбачаємо в детальному аналізі базових характеристик її метатермінів, вивченні особливостей їх впливу на інші терміносистеми англійської мови.

Література:

1. Зацний Ю. А. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: англо-український словник : [словник] / Ю. А. Зацний, А. В. Янков. – Вінниця : Нова книга, 2008. – 360 с.
2. Федорова Ю. Г. Лінгвокогнітивні параметри інноваційних одиниць в американському дискурсі: дис... канд. філол. наук: 10.02.04 / Юлія Геннадіївна Федорова. – Херсон, 2013. – 222 с.
3. Crystal D. Language and the Internet / D. Crystal. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001. – 306 p.
4. Donaldson A. G. The Making of Modern America : The Nation from 1945 to the Present. – N.Y. : Rowman & Littlefield Publishers, 2012. – 364 p.
5. Lengel L. Computer Mediated Communication / L. Lengel, A. Tomic. – L. : Sage Publication Group, 2004. – 272 p.
6. GSM World. Glossary of Terms. Copyright GSM Association [Електронний ресурс]. – 2007. – Режим доступу : <http://www.gsmworld.com/technology/glossary.html>.
7. Quinion M. Words of 2001. [Електронний ресурс] / M. Quinion. – Режим доступу до ресурсу : <http://www.worldwidewords.org/>.

УДК 811.161.2 '367 '373.46

І. Р. Козелко,

Львівський національний університет імені Івана Франка, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ КОДИФІКАЦІЇ СИНТАКСИЧНИХ ТЕРМІНІВ В УКРАЇНСЬКИХ ГРАМАТИКАХ КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

На матеріалі українських граматики кінця ХІХ – початку ХХ ст. розглянуто функціонування синтаксичної термінології, прослідковано становлення сучасних наукових назв. Визначено суттєві поповнення у термінології синтаксису, які закріпились та пройшли етап кодифікації у сучасній українській літературній мові.

Ключові слова: українська мова, синтаксис, термін, граматики.

ОСОБЕННОСТИ КОДИФИКАЦИИ СИНТАКСИЧЕСКИХ ТЕРМИНОВ В УКРАИНСКИХ ГРАММАТИКАХ КОНЦА ХІХ – НАЧАЛА ХХ ВЕКА

На материале украинских грамматик конца ХІХ начала ХХ в. рассмотрено функционирование синтаксической терминологии, прослежено становления современных научных названий. Определены существенные пополнения в терминологии синтаксиса, которые закрепились и прошли этап кодификации в современном украинском литературном языке.

Ключевые слова: украинский язык, синтаксис, термин, грамматика.

PECULIARITIES OF CODIFICATION OF SYNTACTICAL TERMS IN UKRAINIAN GRAMMARS IN THE END OF ХІХ – BEGINNER OF ХХ CENTURY

Based on the Ukrainian grammars end of ХІХ – beginner of ХХ century reviewed the functioning of syntactical terminology followed the formation of modern scientific names. Determined significant replenishment in terminology of syntax that were fixed and passed the stage of codification in the modern Ukrainian literary language. It was revealed that terminological base of syntax determined in textbooks the end of ХІХ beginner of ХХ century, namely in the works of G. Sherstyuk (1909), V. Kotsovskiy, I. Ohonovskiy (1912), S. Smal-Stotskiy, F. Gartner (1914), V. Simovych (1919), M. Goretskyj, I. Shalya (1926) and others. Not all of educational books fixed syntactical terms in a separate linguistic part, but paved the way for the unification as for the name of part Syntax and its terms. A great number of these terms submits grammar of G. Sherstyuk. In the work of V. Kotsovskiy, I. Ohonovskiy observe the varieties of subject and predicate. A characteristic sequential feature of writing's V. Simovych is the variation of syntactical terms. Also, scientist paid attention to the research perioda and its types. The book, written by M. Goretskyj, I. Shalya is of interest from the standpoint of fixing structures of word combinations. Analyzed syntactical terms focused a unity and interpenetration of ideas of scientists throughout Ukraine.

Key words: Ukrainian language, syntax, term, grammars.

Українські граматики, підручники, які з'явилися у період 20-30-тих років ХХ ст., засвідчили новий етап розвитку української синтаксичної термінології. Адже у цей час на Великій Україні вироблялася наукова термінологія різних галузей знань. Тому і мовознавчі терміни також були на шляху уніфікації.

Автори навчальних книжок з української мови уважно поставились до фіксації та кодифікації не тільки норм української мови, а й її термінології.

Аналіз та оцінку такої дослідницької роботи здійснив І.Огієнко у праці «Українська граматична термінологія. Історичний словник української граматичної термінології з передмовою про історію розвитку її» (1908), де наголошував на «пекучих і непорушених питаннях». До них вчений відносив правопис та граматичну термінологію, бо ж тут, на думку І. Огієнка, зв'язок та взаємовплив науки та народу виявлявся у культурному зрості всього українського народу: «Не може бути гарного, культурного розвою, коли вчені марно трагитимуть свій дорогий час на суперечки про форму. Не може бути науки, раз на вислів її недостачає термінів» [7, с. 2]. Звідси розуміємо заклик дослідника спрямований на те, що слід творити мовні закони, враховуючи їхню особливість найменування.

Оскільки поняття граматичної термінології надзвичайно широкі, ми зупинимося лише на частині мовознавчих спеціальних назв, а саме на синтаксичних термінах.

Синтаксис як розділ мовознавчої науки виділявся у багатьох підручниках і посібниках цього часу. За спостереженнями дослідниці Н. Москаленко, «у граматичних працях кінця ХІХ ст. подані дуже скупи відомості з синтаксису, а в деяких граматиках немає навіть будь-яких відомостей про синтаксис [5, с. 162]. Що, на думку вченої, пояснювалось тим, що «основну увагу автори приділяли розробці морфології і фонетики, питаннями ж синтаксису вони цікавилися значно менше» [5, с. 162]. Тому подекуди знаходимо й неоднозначні міркування з приводу характерних можливостей, які приписуються цій частині граматики, а також частково різноголосність у трактуванні термінологічних одиниць синтаксису. В українських

граматиках цьому розділу відводилося, як правило, не першочергове місце, а власне після розділів фонетика та морфологія, оскільки така позиція, на нашу думку, утвердилася традицією, тому припускаємо, що автори не намагались порушувати її, або ж усвідомлювали неповноту опису розділу синтаксис, що й не викликало роздумів над змінами.

Мета дослідження передбачає виявити синтаксичні терміни, вжиті у граматиках цього часу, а також представити їх можливі класифікаційні групи, що дозволить визначити межу їхньої наукової вичерпності та ступінь їхньої кодифікації для сучасної синтаксичної термінології.

Об'єктом дослідження послужили граматики кінця XIX – початку XX ст., а **предметом** синтаксичні терміни, зафіксовані у них.

На думку О. Медведь, «за період другої половини XIX ст. – початок XX ст., термінологія вітчизняної граматики поповнилася новими номінаціями внаслідок пізнання граматичної будови української мови» [4, с. 43]. Такі зрушення вже виявляються у граматиках початку XX ст. Помічаємо, що у цей час дискутуються питання стосовно найменування синтаксичних одиниць мови, головних і другорядних членів речення, їхніх структур, типів та ін.

З погляду історичної термінології цікавим є огляд навчальних книжок українських вчених, у яких встановлювалася термінологічна база синтаксису. Це зокрема підручники Г. Шерстюка (1909), В. Коцовського, І. Огоновського (1912), С. Смаль-Стоцького, Ф. Гартнера (1914), В. Сімовича (1919), П. Горецького, І. Шаля (1926) та інші.

Зазначимо, що найменування синтаксичного розділу в їхніх граматиках подавалося по-різному. Проте у більшості вчених Г. Шерстюка (1907), В. Коцовського, І. Огоновського (1912) і у С. Смаль-Стоцького, Ф. Гартнера цю частину граматики названо «Складнею», у «Граматиці української мови» В. Сімовича синтаксис описується у розділі «Речення», де аналізується *Складня або синтаксис*, у Є. Тимченка (1918), П. Горецького, І. Шаля (1926) знаходимо – «Синтаксис», М. Гладкий (1924) подає назву розділу – «Синтаксис». Тобто назва розділу не була уніфікованою.

Зазначимо, що розуміння терміна «синтаксис» як науки про речення і його члени мало не однаково обґрунтування.

У перше десятиріччя XX ст. тобто у 1906-1910 рр., на думку І. Огієнка, «у нас з'явилося аж чотири граматики, звичайно не однакої вартості, – П. Залозного, А. Кримського, Г. Шерстюка і Є. Тимченка» [6, с. 9].

У «Короткій граматиці української мови» П. Залозного зустрічаємо лише окремі терміни, що характеризують синтаксичну підсистему граматичної термінології: *речення (с. 5), підмет (с. 5), присудок (с. 5), головні частини речення (с. 5), просте речення (с. 5), пояснюючі додатки (с. 5), розширене речення (с. 5)* [2].

Доповнила розвиток української лінгвістичної термінології граматика Г. Шерстюка. У книзі «Коротка українська граматика для школи» (1907) у розділі «Речення» міститься кілька синтаксичних термінів: *речення (с. 5), підмет (с. 5), присудок (с. 5), головні частини речення (с. 5), пояснюючі додатки (с. 5), предмет (с. 6), додаток приложний (с. 6), додаток нарічний міста (с. 6), додаток нарічний часу (с. 6), додаток нарічний способу (с. 6), просте речення (с. 6), розширене речення (с. 6)* [9]. Проте його «Українська граматика для школи» (1909) цілком присвячується висвітленню питань, пов'язаних лише із синтаксисом, тому й цей розділ звично називається «Складня», що й дозволяє піддати його детальному аналізу.

Синтаксичні терміни, які зафіксовані у праці, можна покласифікувати на кілька підгруп: до **першої групи** належать назва розділу та основних синтаксичних одиниць мови: *складня (с. 7), речення (с. 7), присудок (с. 8), підмет (с. 8), головні частини речення (с. 9), пояснюючий додаток (с. 9), додаток (с. 9), предмет (с. 9), прикметниковий додаток (с. 11), прислівниковий додаток (с. 12), слова поклику (с. 23) – звертання, слова вставлені (с. 23), згода слів (с. 24);*

до **другої групи** відносяться різні типи речень, як за метою висловлювання, так і за структурою: *речення коротке (с. 9), речення поширене (с. 9), другорядні частини речення (с. 13), просте речення (с. 13), стягнене речення (с. 13), речення безпідметове (с. 13), речення твердження (с. 14), перечка (с. 14), перечне речення (с. 15), питайне речення (с. 15), приказове речення (с. 15), речення бажіння (с. 15), ціле речення (с. 18), речення зложене (с. 27), речення самостійні (с. 28), речення головні (с. 28), побічні речення (с. 28), рівнорядне речення (с. 29), підрядне речення (с. 29);*

третья група характеризує терміни на позначення сполучуваності частин речення:

1) сполучення рівнорядних речень: *1) еднаючи (с. 30), 2) протиставлені (с. 30), 3) причинно-наслідкове (с. 30), 4) розділове (с. 30);*

2) речення, сполучені підрядно: *1) присудкові речення (с. 32), 2) підметові речення (с. 32), 3) предметові речення (с. 32), 4) прикметникові речення (с. 32), 5) прислівникові речення (с. 32);*

3) речення побічні прислівникові: *1) речення місцеві (с. 34), 2) речення часові (с. 34), 3) речення способів (с. 36), 4) речення порівнюючі (с. 36), 5) речення наслідкові (с. 36), 6) речення причинові (с. 37), 7) речення замірові (с. 37), 8) речення умовні (с. 39), 9) речення припустові (с. 39).*

Також автор приділяє увагу порядку слів у реченні, що називає *розставкою слів у реченні (с. 40)* і поділяє на *порядок простий (с. 40) (звичайний або простий порядок (с. 41))* і *порядок переставний (с. 40)*.

Окрему **четверту групу** охопили розділові знаки (с. 41): *кропка або точка (с. 41), запинка (с. 41), знак середній або кропка з запинкою (с. 41), двокрапка (с. 41), питальник (с. 41), окличник (с. 41), остановка (с. 41), скобки (с. 41), знак сполучення (с. 41), знак наведення (с. 41), протинка (с. 57)* [10] – тобто сучасна пунктуація.

В «Українській граматиці для школи» Г. Шерстюка представлено синтаксичні терміни, зрозумілі через їх прозорість, де усвідомлюється відповідність терміна поняттю. З погляду методики викладу матеріалу у підручнику, то вважаємо його корисним для учнів, оскільки він виконав найважливішу його функцію – поєднав теорію і практику.

«Методична граматика руської мови» (1912) В. Коцовського, І. Огоновського, написана на західноукраїнській території України, також вміщує розділ синтаксис та складається із п'яти частин. Традиційною для граматик того часу є коротка інформація про синтаксис, починаючи з перших сторінок граматики: *реченє (с. 3), підмет реченя (с. 3), присудок (с. 4), реченє просте (с. 4)*.

Проте *Четверта часть* цієї граматики подає детальний аналіз формально-структурних особливостей речень. Тут знаходимо також і властиві сучасному синтаксису терміни: *складня (с. 74), підмет (с. 74), присудок (с. 74), злучка (с. 75), пояснюючі додатки (с. 76), придатки прикметникові (с. 77), придаток іменниковий (с. 77), придаток приіменниковий (с. 78), предмети (с. 78), придатки прислівникові (с. 80) (обставини), імя присудкове (с. 80), присудок зложений (с. 86), зложений підмет (с. 86), зложений предмет (с. 87), зложений придаток прикметниковий (с. 87)*. Автор виділяє наступні типи речень: *реченє поединче (с. 74), пропускове (еліптичне) реченє (с. 76), реченє твердяче (с. 76), реченє заперечаюче (с. 76), розширене реченє (с. 76), побічне реченє (с. 76), реченє зложене (с. 85), рівнорядні (співпорядкові) реченє (с. 85), підрядні (підпорядкові) (с. 85), очеркове (періода) (с. 86), реченя стягнені (с. 86), вставлені реченя (с. 87); реченє побічне може бути: підметове реченє, реченє предметове, реченє придаткове, реченє присудкове (с. 87); відносні реченя (с. 88), висказові реченя (с. 88), питайні реченя (с. 88), порівнюючі реченя (с. 88), часові реченя (с. 89), причинові реченя (с. 89), наслідкові ре-*

чення (с. 89), замірові речення (с. 89), услівні речення (с. 90), припускові речення (с. 90), назив скоррочене (с. 90) – заміна речення головного на побічне, пропускові речення (с. 90) [3].

Синтаксичні терміни, вжиті у граматиках Г. Шерстюка та В. Коцовського, І. Огоновського містять приблизно однакову кількість: 44–50 термінів.

Головні та другорядні частини речення за Г. Шерстюком у «Короткій українській граматиці для школи» (1907): підмет (с. 5), присудок (с. 5), пояснюючі додатки (с. 5), предмет (с. 6), додаток приложний (с. 6), додаток нарічний міста (с. 6), додаток нарічний часу (с. 6), додаток нарічний способу (с. 6) та у частині II «Українська граMATика для школи» (1909) автор продовжує описувати синтаксичні номінації, де доповнює ряд синтаксичних термінів такими як додаток (с. 9), прикметниковий додаток (с. 11), прислівниковий додаток (с. 12).

Вчені В. Коцовський, І. Огоновський також аналізують головні та другорядні частини речення, де до головних належать підмет (с. 74), присудок (с. 74). Зауважимо, що на відміну від граматики Г. Шерстюка тут подано різновиди підмета та присудка: імя присудкове (с. 80), присудок зложений (с. 86), зложений підмет (с. 86), а також і попри пояснюючі додатки (с. 76), придатки прикметникові (с. 77), придатки прислівникові (с. 80), тут аналізуються придаток іменниковий (с. 77), придаток приіменниковий (с. 78), предмети (с. 78), зложений придаток прикметниковий (с. 87), зложений предмет (с. 87). На відміну від попередника вчені виділяють синтаксичну одиницю – (періода) очеркове (с. 86). Підкреслимо, що у «Методичній граматиці руської мови» В. Коцовського, І. Огоновського спостерігаємо аналіз різновидів підмета та присудка.

Неперервність та систематичність у розгляді системи української мови маємо й у «Граматиці української мови» В. Сімовича. «ГраMATика української мови» (1919р.) складається із трьох важливих розділів для української мови, де синтаксичні явища мови висвітлюються у частині «Речення». Як роз'яснював автор структуру граматики: «Не всі частини граматики однаково докладно розібрані. – Бо ж як зауважив В. Сімович, – найважливіше для нас те, щоб ми навчилися правильно вживати значків на звуки, що їх має українська мова, та форм, якими вона розпоряджає.

Через те дві перші частини граматики вийшли куди ширшими, ніж третя – наука про речення. Але й тут, хоч що правда, коротко зібрано все найважливіше, що треба би знати у практиці.

Ще одна причина, чому дві перші частини вийшли більші, ніж третя. Багацько законів, які відносять ся до складні, поміщено в перших частинах, щоб за ними не дуже шукати» [8, с. 4-5]. У цьому розкривається концептуальний підхід до укладання цієї граматики.

Аналіз синтаксичних термінів розпочинається із частини «Речення», де синтаксисом автор називає й визначає: як іскладати слова, щоб із них виходили зрозумілі речення, то того вчить окрема наука, що так і зветь ся **складнею**, з-грецька: **синтаксою** [8, с. 359]. Зауважимо, що поділ речень у праці здійснюється за їх контекстуально наповненістю та за формою. За першим типом автор виділяє: оповідні речення (с. 360), запитові речення або питання (с. 360), наказові речення (с. 360), бажальні речення (с. 360), викликові речення (с. 361), притакливе речення (с. 361), заперечне речення (с. 361); та за формою – просте речення або звичайне (с. 361), зложене речення (с. 362).

Утвердженням традицією типам головних частин речення вчений досліджує та приписує ширші можливості надані підмету та присудку. Вперше вчений виділив *граматичний підмет* (с. 370) та *логічний підмет* (с. 370), також виявлено: *присудок*, *присудкове імя* (с. 367), *присудок – прикметник* (с. 367), *зложений присудок* (с. 368), *підмет* (с. 369) [8].

Характерною послідовною рисою письма В. Сімовича є варіантність термінів, наприклад: *складня або синтакса* (с. 359), *присудок* (с. 363), *підмет* (с. 363), *інші назви на присудок і підмет – вислів та діяльник, прислівникові додатки або обставні слова* (с. 364), *прикметниковий додаток або означення* (с. 365), *додаткові частини речення або побічні* (с. 365), *речення голе й поширене* (с. 365), *голе речення або непоширене* (с. 365), *справжній предмет або властивий* (с. 373), *вставні слова або власні* (с. 380), *стягнене або злите речення* (с. 388), *примовчані речення або еліптичні* (с. 393), *лад слів або звичайний лад* (с. 395), *рівнорядно-зложене речення або сполука речень* (с. 398), *нерівнорядно-зложене речення або спійня речень* (с. 399), *головне речення або надрядне* (с. 399-400), *побічне речення або підрядне* (с. 399-400), *вияснювальна або зясувальна сполука* (с. 407), *питайні речення або залежні питання* (с. 419) [8]. В. Сімович дає пояснення типовості таких термінів: «Розуміється, що коли мене не задовольняли ні назви у проф. Стоцького, ні ці назви, то я собі придумував иньчі, думаючи, що під теперішній час я тим іще заколоту не вношу, бо ж у нас час творення ще не завершив ся. Бувало й таке, що я подавав побіч себе й кілька назв, і це теж не гріх, бо по граматиках иньчих старіших мов, щасливіших за нашу, теж буває по кілька висловів на одну якусь річ» [8, с. 17]. Звідси, розуміємо про очевидність впливу наддніпрянської та західноукраїнської тенденцій, які спричинили до використання синтаксичних дублетів у термінології В. Сімовича.

Автор праці характеризує наступні типи речень за їх сполучуваністю: *нерівнорядно-зложене речення або спійня речень* (с. 399) та *рівнорядно-зложені речення (сполука речень)* (с. 400). За тлумаченням вченого спійня речень – це коли речення, споене з одного головного речення й шістьох побічних [8, с. 401]. Поділ рівнорядно-зложених речень схарактеризовано у граматиці за змістом, де вирішальна роль належить типу сполуки, тобто як саме сполучуються між собою речення. Виділено: *еднальна і протиставна сполуки* (с. 403), *часова сполука* (с. 404), *причинова сполука* (с. 404), *наслідкова сполука* (с. 404), *порівняльна сполука* (с. 405), *намірова сполука* (с. 405), *умовна сполука* (с. 405), *допустова сполука* (с. 406), *висказова сполука* (с. 406), *питайна сполука* (с. 407). В аналізі *нерівнорядно-зложених речень* поділ побічних речень відбувається за змістом та формою. За змістом виявлено: *присудкові речення* (с. 409), *підметові речення* (с. 409), *предметові речення* (с. 410), *прислівникові речення* (с. 410), *прикметникові речення* (с. 410), *прислівникові речення* (с. 411), *місцеві речення* (с. 411), *часові речення* (с. 412), *способові речення* (с. 412), *чисто-способові речення* (с. 412), *порівняльні речення* (с. 413), *наслідкові речення* (с. 414), *причинові речення* (с. 414), *намірові речення* (с. 415), *мовні речення* (с. 415-416), *допустові речення* (с. 416). Поділ побічних речень за формою: *відносні, питайні, сполучникові речення* (с. 418) [8].

Особливого значення вчений надає дослідженню періоди (с. 440). За В. Сімовичем, *довге зложене речення, але ж таке, що в ньому зміст повний і думка закінчена, зветь ся періодою*. Автор поділяє періоди за змістом: *порівняльна* (с. 440), *умовна, допустова* (с. 441), *часова, причинова, протиставна, відносна* (с. 442), *наслідкові, питайні, намірові, вияснювальні* (с. 443); та формою: *одно-, дво-, тро-, чотири- й багаточленові* (с. 443-444)

Зустрічаються також у граматиці й інші типи речень, зокрема: *безпідметові речення* (с. 370), *вставні слова (речення)* (с. 380), *стягнене речення* (с. 387) *зложене речення* (с. 398), *сполучникові речення*: а) *висказові речення* (с. 420); б) *речення «що»* (с. 421); *речення «щоб»* (с. 422); в) *речення «як», «коли»* (с. 423). *Скорочені речення* (с. 423) можуть бути скорочені дієприкметником і прикметником (с. 424), скорочені дієприслівником. Останні мають різновиди: *часові, причинові, умовні, наслідкові, допустові, чисто-способові і способові речення* (с. 426-427). Також допускає автор скорочення *дієменником: намірові, предметові, прикметникові* (с. 430-431). Не залишені поза увагою *речення висказані коротче* (с. 432), *згода в реченні* (с. 383) та *лад слів у реченні* (с. 394). Важливою, на думку вченого, є *згода за думкою* [8].

Підґрунтям розвитку лінгвістичної думки та термінології у граматиці В. Сімовича вважаємо, зіставлення авторських роздумів над мовою та термінологією із його сучасниками, бо ж як писав вчений, більшість граматик він залучив та опрацював при укладанні цієї праці. Додамо, що й українська народна думка є неодмінно цінним фактором, який шліфував мову, вбирав її ознаки через авторське розуміння, що дає підстави визнати лінгвістичний смак автор, а також той шлях, яким вчений виробляв українську мову, а з нею разом й українську термінологію.

У «Граматиці української мови» В. Сімовича зафіксовано схильність до використання термінів дублетів, що підкреслює індивідуальну авторську позицію, яку не вважаємо чимось нищівним, бо час вимагав виробляти та формувати терміноодиниці синтаксису.

У пізнішому часі з'явилась «Українська мова: практично-теоретичний курс: підручник для вищих шкіл» (1926) П. Горещького, І. Шаля, яка не подає окремого висвітлення розділу синтаксис, тому зустрічаємо не значну кількість синтаксичних термінів. Проте праця становить особливий інтерес з погляду фіксації характеристик наданих словосполученню: *погодження слів (с. 33), погоджені слова (с. 33), керовані слова (с. 33), слова залежні (с. 33), зв'язок залежності (с. 33), зв'язок прилягання (с. 34), прилежні слова (с. 34), словосполучення (с. 91), речення (с. 92), граматичне словосполучення (с. 92), присудок (с. 93), присудок зложений (с. 93), підмет або діяльник (подлежащее) (с. 93), інші члени речення (с. 94), неповні речення (с. 95), безособові речення (с. 95), граматичний підмет (с. 96), присудковий іменник (с. 97), іменник присудковий (с. 97), неповне речення (с. 139)* [1].

Опрацьовані граматики дозволяють виокремити цей період як етап наукового переосмислення понять у галузі синтаксису на Україні. Ці праці подають дещо новий погляд на цей розділ мовознавства, оскільки з часом відбулась переоцінка доробку попередників та унаслідок трансформування їхні ідеї ввійшли у нове русло, яке направлялось у бік вироблення національної термінології. Підкреслимо, що зафіксовані синтаксичні терміни у цей період складають особливу цінність для вивчення синтаксису, оскільки увібрали в себе не тільки відбиток часу, а й представляють вироблення термінів на україномовному ґрунті, і це дає право стверджувати, що попри калькування з інших мов, які могли простежуватись раніше, над виробленням лінгвістичної термінології, зокрема й синтаксичної, ці терміни сфокусували в собі єднання та переплітання ідейної вчених по всій території України.

Розмаїття запропонованих термінів на позначення одиниць синтаксису вражає, бо тут виявляється оригінальний підхід до класифікації типів та структур речень, де погляди вчених, як бачимо, не завжди збігаються, тим самим розкривається їх впровадження синтаксичної термінології української мови. Проаналізовані терміни характеризуються відносною стійкістю, системністю та відтворюють результат розвитку мовознавчої науки, шлях становлення сучасної української синтаксичної термінології.

Література:

1. Горещький П. Українська мова: практично-теоретичний курс : підручник для вищих шкіл / П. Горещький, І. Шаля. – Київ : Книгоспілка, 1926. – 208 с.
2. Залозний П. Коротка грамика української мови / П. Залозний. – К., 1912. – 64 с.
3. Коцовський В. Методична грамика руської мови / В. Коцовський, І. Огоновський. – Львів, 1912. – 98 с.
4. Медведь О. Динамічність складу наукової термінології (на прикладі української термінології грамики) / О. Медведь // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2010. – № 676. – С. 41–44.
5. Москаленко Н. Нарис історії української грамики термінології / Н. Москаленко. – Київ : Рад. школа, 1959. – 224 с.
6. Огієнко І. Українська грамика література / І. Огієнко. – К., 1908. – 20 с.
7. Огієнко І. Українська грамика термінологія. Історичний словник української грамики термінології з передмовою про історію розвитку її / І. Огієнко. – К., 1908. – 79 с.
8. Сімович В. Грамика української мови / В. Сімович. – Ляйпціг, 1919. – 584 с.
9. Шерстюк Г. Коротка українська грамика для школи / Г. Шерстюк. – Ч. І. – Полтава, 1907. – 56 с.
10. Шерстюк Г. Українська грамика для школи / Г. Шерстюк. – Ч. II, Складня. – К., 1909. – С. 3.

УДК 811.11'27

Л. С. Козуб,

Національний університет біоресурсів і природокористування України, м. Київ

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНИХ ЕЛЕКТРОННИХ МАС-МЕДІА

Стаття присвячена дослідженню особливостей взаємодії соціальних факторів та лінгвальних засобів в електронному масмедійному дискурсі і зумовлена спрямуванням сучасних лінгвістичних досліджень на поглиблене вивчення різних типів медіа-текстів, їх соціолінгвістичної і комунікативної специфіки та прагматичного спрямування.

Ключові слова: соціальні фактори, лінгвальні засоби, екстралінгвальні засоби, електронний медіа-дискурс, соціолінгвістичний аналіз.

СОЦИОЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ СОВРЕМЕННЫХ ЭЛЕКТРОННЫХ МАС-МЕДИА

Стаття посвящена исследованию особенностей взаимодействия социальных факторов и лингвистических средств в электронном масмедийном дискурсе и обусловлена интересом современных исследователей к изучению разных типов медиа-текстов, их социолингвистической и коммуникативной специфики, а также прагматической направленности.

Ключевые слова: социальные факторы, лингвистические средства, экстралингвистические средства, электронный медиа-дискурс, социолингвистический анализ.

SOCIOLINGUISTIC PECULIARITIES OF MODERN ELECTRONIC MEDIA

The article deals with the study of social factors and linguistic means correlation in electronic media discourse. It contributes to a number of linguistic investigations of different types of media, their sociolinguistic, communicative and pragmatic peculiarities. According to most scientists, sociolinguistic study of a text (oral or written) presupposes the analysis of the language which is used to implement the author's thoughts and views, linguistic means which help to achieve this purpose, the addresser, the addressee, the aim and conditions under which the message is sent. This means that stating certain linguistic peculiarities of the analyzed text is not enough for sociolinguistic analysis. It is important to trace the correlation between these components and extralinguistic factors. The author emphasizes that one of the main stages of sociolinguistic analysis of